

RAZORUŽAVANJE IRSKE REPUBLIKANSKE ARMIIJE I RASPLAMSAVANJE AKTIVNOSTI DISIDENTSKIH REPUBLIKANSKIH ORGANIZACIJA (2000. – 2015.)

Blanka Matković *

UDK: 323.1(410:416) "2000/2015"
323.28(410:416)"2000/2015"
329(410:416) "2000/2015"

Stručni rad

Primljeno: 8. V. 2015.

Prihvaćeno: 5. II. 2016.

SAŽETAK

Usprkos dugogodišnjem mirovnom procesu, kojim su polučeni određeni pomaci k normalizaciji situacije u Sjevernoj Irskoj i razoružavanju Privremene IRA-e (Provisional IRA – PIRA), provedenom 2005., ova regija i dalje živi u stalnoj opasnosti od terorističkih napada. Nakon 2007. rasplamsale su se operacije IRA-inih krila koja su se odmetnula, a unatoč okončanju oružane borbe Irske nacionalne oslobodilačke armije (Irish National Liberation Army – INLA) u listopadu 2009., Prava IRA (Real IRA – RIRA) i IRA kontinuiteta (Continuity IRA – CIRA) zasad ne pokazuju namjeru da polože oružje. Štoviše, postoje naznake da je Prava IRA uspostavila kontakte s ćelijama Al-Qaide u Velikoj Britaniji, a priključili su joj se bivši pripadnici Privremene IRA-e. Naročitu zabrinutost izaziva to što, prema istraživanjima javnog mnijenja, disidenti uživaju veću podršku unutar katoličke zajednice nego što se dosad pretpostavljalo. Štoviše, u srpnju 2012. disidenti su objavili ujedinjavanje u novu organizaciju – Novu IRA-u (New IRA). Početkom 2015. predstavnik sjevernoirske policije Bill Kerr je objavio da disidentske skupine uoči izbora i proslave stogodišnjice Uskrasnog ustanka planiraju nove napade na području Ujedinjenog Kraljevstva. Dostupni podaci o disidentskim aktivnostima između 2012. i 2015. ne mogu dati konačni odgovor o budućnosti republikanskog pokreta. Činjenica je da su disidenti „ovdje“, no hoće li tako biti i nakon 2016. ostaje za vidjeti.

Ključne riječi: Sjeverna Irska, terorizam, mirovni proces, disidenti, PIRA, RIRA, CIRA, INLA.

UVOD

Najteži i najaktualniji unutrašnji problem Ujedinjenog Kraljevstva tijekom 20. stoljeća, čiji korijeni sežu do 17. stoljeća i političkih poteza Olivera Cronwella i engleskog kralja Jamesa I., bila je Sjeverna Irska, a rješenje tog problema ne nazire se ni danas. Ujedno je to najdugotrajniji i višestruko složen sukob na europskom tlu. Sjeverna

* Blanka Matković (B.Matkovic@warwick.ac.uk), PhD Researcher, Politics and International Studies (PaIS) University of Warwick, Coventry, United Kingdom.

Irska živi podijeljenim životom već desetljećima, a segregacija na vjerskoj i nacionalnoj osnovi i danas je dio svakodnevnice, unatoč određenim pomacima u posljednja dva desetljeća. Svake godine protestantski marševi iznova izazivaju ogorčenje katoličkog stanovništva i obično rezultiraju nasiljem i većim brojem ozlijeđenih. Potkraj lipnja 2011. mediji su izvijestili o najgorim neredima u Belfastu u posljednjih deset godina, a Peter Robinson, čelnik Demokratske unionističke stranke (DUP)¹ i ministar, ustvrdio je da je „zanemarivom broju ljudi jedini cilj destabilizirati našu zajednicu”². Upitno je koliko je Robinsonova izjava bila odraz stvarne situacije u Sjevernoj Irskoj i je li doista riječ o „zanemarivom” broju ljudi koji se i dalje ne mire s odredbama mirovnog sporazuma potpisanog na Veliki petak 1998.

Proučavajući razvoj postkonfliktnog društva u Bosni i Hercegovini nakon potpisivanja Daytonskog sporazuma, Stef Jansen kritički se osvrnuo na inzistiranje na pomirbi i ustvrdio da u takvim društvima većina stanovništva želi jednostavno uspostavu „normalnog života” (Jansen 2011: 234). Iako predmet ovog rada nije definiranje pojma „normalan život” i što on točno predstavlja različitim skupinama ljudi u postkonfliktnim društvima, treba naglasiti da veći broj autora smatra kako do uspostave „normalnog života” ne može doći ako u mirovni proces nisu aktivno uključene marginalizirane skupine poput žena, mladeži i bivših vojnika. Štoviše, jedna je od temeljnih pretpostavki uspješnog mirovnog procesa, koji bi rezultirao izgradnjom stabilnog i trajnog mira, razoružavanje, razvojačenje i reintegracija nekadašnjih pripadnika (para)vojnih postrojbi, koji se često veoma teško prilagođuju načinu života koji ostale skupine smatraju „normalnim”, što katkada rezultira pojavom različitih oblika antisocijalnog ponašanja.³ Neki istraživači, poput Marka Knighta, ističu da je njihova uloga u mirovnom procesu toliko važna da bi trebali biti uključeni u formalne mehanizme uspostave mira usprkos mogućoj političkoj, vjerskoj i etničkoj polarizaciji (Knight 2012: 22).

Upravo je razoružavanje Privremene IRA-e i uključivanje njezinih pripadnika u civilno društvo bio jedan od ključnih izazova mirovnog procesa u Sjevernoj Irskoj. Unatoč neospornom napretku, ostaje pitanje koliko je taj proces doista bio učinkovit unutar PIRA-e, ali i katoličke zajednice koju je Privremena IRA kontrolirala. Dostupni podaci o porastu aktivnosti njezinih krila koja su se odmetnula i podršci stanovništva koju disidenti uživaju, ukazuju na to koliko je krhko primirje u Sjevernoj Irskoj. Političku situaciju dodatno su zaoštrile indicije da je Vojno vijeće Privremene IRA-e još aktivno, što je u jesen 2015. izazvalo novu krizu.

Ovaj rad predstavlja kratak pregled političkih događaja i sigurnosne situacije u Sjevernoj Irskoj nakon potpisivanja Sporazuma na Veliki petak 1998., a podijeljen je u dvije veće cjeline: prva završava razoružavanjem Privremene IRA-e 2005. godine, dok se druga fokusira na analizu disidentskih aktivnosti u posljednjih desetak godina.

¹ *Democratic Unionist Party* – DUP

² Sukob katolika i protestanata u Belfastu, *Jutarnji list*, 22. lipnja 2011.

³ Riječ je o procesu koji se u stranoj literaturi naziva *disarmament, demobilisation and reintegration* (DDR).

REFORME U SJEVERNOJ IRSKOJ I POKUŠAJI RAZORUŽAVANJA PIRA-e POČETKOM 21. STOLJEĆA

Potkraj 1990-ih činilo se da se Sjeverna Irska uistinu našla na putu mira s kojeg nije bilo povratka. Usprkos prvotnim poteškoćama i nesuglasticama koje su proizlazile iz problema razoružavanja Privremene IRA-e, potkraj studenoga 1999. formirana je nova koalicijska vlada Sjeverne Irske koja je pod svoju ingerenciju dobila deset ministarstava. Za predsjednika vlade izabran je David Trimble iz Ulsterske unionističke stranke (UUP)⁴, a Seamus Mallon iz Socijaldemokratske laburističke stranke (SDLP)⁵ izabran je za njegovog zamjenika. I protestanti i katolici dobili su po pet ministarskih mjesta. Već 1. prosinca 1999. okončano je 27-godišnje razdoblje izravne vladavine (tzv. *direct rule*) Londona nad Sjevernom Irskom, a britanska vojska postupno je počela napuštati vojne objekte u Sjevernoj Irskoj (Matić 2003). Ipak, kao što je praksa i u ostalim dijelovima Ujedinjenog Kraljevstva, pod upravom Londona zadržani su godišnji proračun, monetarna politika, vanjski poslovi i obrana. Potkraj godine PIRA je imenovala posrednika koji će sudjelovati u pregovorima s tijelom zaduženim za razoružanje i doimalo se da bi mirovni proces konačno mogao postići značajan napredak.

Iako je 31. siječnja 2000. kanadski general John de Chastelain, koji je predsjedao Nezavisnim međunarodnim povjerenstvom za razoružavanje⁶ (IICD)⁷, izvijestio irsku i britansku vladu da Privremena IRA podržava mirovni proces (Coogan 2000), republikanci i dalje nisu pokazivali namjere da se doista razoružaju. To je rezultiralo prijetnjama unionista da će se povući iz vlade Sjeverne Irske. Reagirao je britanski parlament: 4. veljače 2000. u prvom čitanju je iznesen prijedlog zakona kojim je predviđeno ukidanje novih institucija Sjeverne Irske ako PIRA odmah ne započne proces razoružavanja (Watt 2000). Već sljedećeg dana PIRA je istaknula da se nikada nikome nije obvezala na razoružanje i da je dobrovoljno „utihnila“ svoje oružje nastojeći pružiti šansu mirovnom procesu (Rowan 2004). Stoga su 11. veljače 2000. suspendirane sve autonomne institucije vlasti Sjeverne Irske, a svu vlast ponovno je preuzeo London, iako je istog dana de Chastelain u izvješću potvrdio da Privremena IRA ipak pokazuje volju da oružje stavi izvan upotrebe⁸. Tako se regionalna vlast raspala nakon samo devet tjedana, a mirovni proces ponovno se našao u ozbiljnoj krizi. Socijaldemokratska laburistička stranka (SDLP) nije se složila sa suspenzijom skupštine, a Desmond O'Malley, predsjednik Odbora za vanjsku politiku u Donjem domu irskog parlamenta (*Dáil Éireann*), upozorio je da bi se republikanski pokret trebao odlučiti „hoće li djelovati kao politička stranka ili ostati ilegalna vojska“ (Childs 2001: 322).

⁴ *Ulster Unionist Party* – UUP

⁵ *Social Democratic and Labour Party* – SDLP

⁶ Sva izvješća Povjerenstva dostupna su na: <http://cain.ulst.ac.uk/events/peace/decommission/iicdreports.htm>

⁷ *Independent International Commission on Decommissioning* – IICD

⁸ London Reimposes Direct Rule, Suspends North's Institutions, 2000; Coogan 2000.

U svibnju 2000. dolazi do manjeg pomaka u mirovnom procesu. PIRA se obvezala da će dopustiti nezavisnim međunarodnim inspektorima da posjete njena skladišta oružja, da će obnoviti veze s Povjerenstvom za razoružanje i da će nastojati potpuno izbaciti oružje iz uporabe (Wilkinson 2002; Moody i Martin 2003; Rowan 2004; Coogan 2000).⁹ Novi državni tajnik za Sjevernu Irsku, laburist Peter Mandelson pokrenuo je stoga uspostavu odgovarajućih institucija odredivši svibanj 2001. krajnjim rokom za razoružanje (Wilkinson 2002). Već potkraj svibnja obnovljena je autonomna vlada Sjeverne Irske, a slijedom danog obećanja PIRA je u lipnju potvrdila da će inspektorima otvoriti skladišta oružja (Moody i Martin 2003).

U međuvremenu je Mandelson predložio reformiranje policijskih postrojbi, a jedna od najkontroverznijih mjera bila je promjena imena Kraljevskog ulsterskog redarstva (Royal Ulster Constabulary – RUC) u Policiju Sjeverne Irske (Police Service of Northern Ireland – PSNI)¹⁰. „Umjetnici“ iz zapadnog Belfasta odgovorili su na to mijenjajući murale s natpisom „Disband the RUC“ u „Disband NIPS“¹¹ (Elliott 2001: 432). Iako je preimenovanje RUC-a imalo određen psihološki utisak na katoličku zajednicu, ono je neminovno moralo biti popraćeno i promjenom etničkog sastava sjevernoirske policije s ciljem uspostave međusobnog povjerenja. U trenutku preimenovanja, 92% zaposlenika RUC-a bili su protestanti. Budući da je rad policije bio jedan od najvažnijih problema isticanih tijekom mirovnog procesa, nova policija zamišljena je kao organizacija koja bi bila prihvatljiva objema zajednicama. U skladu s tim, predviđeno je da se 50% zaposlenika regrutira iz katoličke, a 50% iz protestantske zajednice¹². To je značilo da su, u trenutku kada je „protestantska kvota“ bila ispunjena, prednost pri zapošljavanju imali katolici bez obzira na kvalifikacije. Unionisti nisu rado prihvatili novi model koji je iz temelja izmijenio sjevernoirsku policiju, kao ni to kako je stanovništvo doživljavalo policiju. Reformiranje policije i zakonodavstva postiglo je određen učinak, ali je početkom 2015. udio katolika među 6854 policajca bio samo 30,74%¹³. To ukazuje na oklijevanje i moguće nepovjerenje koje katolici još uvijek osjećaju prema nekadašnjem većinski protestantskom RUC-u.

Unatoč oklijevanju Privremene IRA-e da se razoruža, i izazivanju nove krize, republikanci su 2000. godine izborili dvije važne političke pobjede koje su pridonijele suočavanju s prošlošću i traumama kao bitnim dijelom mirovnog procesa i pomirbe. Velika Britanija proglašena je krivom zbog kršenja 2. članka Europske konvencije o ljudskim pravima¹⁴. Presuda se odnosila na mnoštvo slučajeva, među kojima je i

⁹ Barry Davies procjenjuje da je IRA u tom trenutku raspolagala s oko tri tone semtexa, preko tisuću pušaka i milijun komada streljiva. Prema policijskim izvorima, radilo se o 1700 komada dugog naoružanja, 500–550 pištolja, 50 strojica i preko dvije tone semtexa (Davies 2003; Rowan 2004).

¹⁰ Statement by the Secretary of State Peter Mandelson to the House of Commons on the Patten Report, 19 January 2000.

¹¹ Northern Ireland Police Service – NIPS

¹² Police (Northern Ireland) Bill, 27. lipnja 2000.

¹³ Workforce Composition Figures, PSNI, 16. veljače 2015.

¹⁴ Pravo na život.

poticanje britanske vojske u svibnju 1987. na ubojstvo osmorice dragovoljaca Privremene IRA-e i jednog civila u Loughgallu (kotar Armagh) (Moloney 2002; Rolston 2004). Povjerenstvo na čelu s lordom Savilleom, koje je 27. ožujka 2000. započelo s radom s ciljem utvrđivanja istine o ubojstvima civila u Derryju u siječnju 1972. (*Bloody Sunday*), djelovalo je do kraja 2004.

Značajni pomaci u smirivanju sukoba u Sjevernoj Irskoj, koji su tijekom godine postignuti kroz uspostavu regionalne vlasti, reformu policije i preispitivanje povijesnih događaja i njihovih okolnosti, u ljeto 2000. zasjenjeni su ponovnim zaoštavanjem situacije kada je zbog razmirica i nasilja lojalista na ulice Sjeverne Irske vraćena britanska vojska. Republikanski disidenti također nisu mirovali pa je u rujnu Prava IRA (RIRA) izvršila raketni napad na sjedište SIS-a¹⁵ (poznatijeg kao MI6) u Londonu, čime je poslala jasnu vojnu i političku poruku.

Ovi događaji bili su tek uvod u sukobe koji su obilježili 2001. kada dužnost ministra za Sjevernu Irsku preuzima laburist John Reid, prvi rimokatolik na toj dužnosti. Do ljeta nije postignut nikakav napredak u razoružanju Privremene IRA-e i uništavanju njenog naoružanja. Istovremeno se pojačava nasilje lojalista: 29. srpnja ubili su osamnaestogodišnjeg protestanta Gavina Bretta, koji je u trenutku smrti razgovarao s prijateljem katolikom, a djecu i roditelje na putu u katoličku osnovnu školu Svetog križa u Belfastu zlostavljali su lokalni lojalisti koji su blokirali školu (Graves i Oliver 2001; Jeffery 2001). Unatoč aktivnostima lojalista, 6. kolovoza PIRA je priopćila da namjerava onesposobiti oružje i surađivati s Povjerenstvom (Rowan 2004). Ipak, Trimble je odbacio te tvrdnje zbog čega je britanska vlada na 24 sata suspendirala sjevernoirsku skupštinu kako bi za šest tjedana odgodila raspravu o izboru novog prvog ministra s obzirom na to da je ranije te godine Trimble odlučio podnijeti ostavku i to upravo zbog oklijevanja Privremene IRA-e da započne s razoružavanjem¹⁶. Nekoliko dana poslije u Kolumbiji su uhićena trojica pripadnika Privremene IRA-e, a vjerovalo se da su surađivali s gerilcima FARC-a¹⁷, što je oslabilo pregovaračke pozicije republikanaca i potvrdilo unionističke sumnje u vjerodostojnost PIRA-e (Bilandžić 2005; Moody i Martin 2003). Privremena IRA je 14. kolovoza povukla ponudu za uništenje oružja navodeći kao razlog Trimbleov odgovor (Moody i Martin 2003; Rowan 2004), a sjevernoirska skupština ponovno je suspendirana. Nakon apela lidera Sinn Féina Gerryja Adamsa, 23. listopada 2001. PIRA je objavila da je uništila dio svog arsenala, što je potvrdilo i Povjerenstvo (Bourke 2003; Rowan 2004; Bilandžić 2005). Taj događaj predstavlja prvi značajniji pomak u konačnom razoružavanju i raspuštanju Privremene IRA-e.

¹⁵ Secret Intelligence Service.

¹⁶ Trimble je ponovno izabran za prvog ministra 5. studenog 2001.

¹⁷ Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia.

NOVI „DIRECT RULE“ I KONAČNO RAZORUŽAVANJE PIRA-e 2005. GODINE

U srpnju 2002. IRA je pristala na prekid vatre i uputila javnu ispriku obiteljima žrtava poginulih u njezinim napadima (Martin 2003). Mirovni proces suočio se s novom krizom kad je otkriven i uhićen dužnosnik britanske administracije osumnjičen da je za Privremenu IRA-u špijunirao sam politički vrh (tzv. afera Stormontgate¹⁸). Eventualna odluka britanske Vlade o isključenju Sinn Féina iz sjevernoirske vlasti zbog toga što se špijunaža smatrala neprijateljskim aktom suprotnim odredbama Sporazuma na Veliki petak zasigurno bi Sjevernu Irsku dovela u tešku situaciju. Unatoč ultimatumu Trimblea da će podnijeti ostavku ako Vlada tako ne učini, London takvu odluku nije donio, iako je 14. listopada 2002. Sjeverna Irska ponovno stavljena pod njegovu neposrednu upravu (Bilandžić 2005).

Početakom 2003. britanski premijer Tony Blair pozvao je na raspuštanje Privremene IRA-e (Bourke 2003), a tijekom godine PIRA je u više navrata istaknula da podržava mirovni proces i izrazila spremnost za razoružanje (Rowan 2004). Ipak, unionističke strepnje o kontinuiranim paramilitarnim aktivnostima republikanaca potpirivala je navodna umiješanost Privremene IRA-e u najveću pljačku banke u povijesti Sjeverne Irske, pa su se tijekom 2004. obje strane nastavile međusobno optuživati i preispitivati iskrenost one druge (Wolff 2006).

U međuvremenu su dva događaja dala naslutiti da bi mirovni proces, unatoč znatnim poteškoćama, ipak mogao biti na putu koji je vodio ka konačnoj uspostavi mira u Sjevernoj Irskoj. U travnju 2003. pažnju javnosti privuklo je Stevensonovo izvješće na 3000 stranica, kojim su potvrđene bliske veze lojalističkih paramilitarista i britanskih obavještajnih službi, kao i njihova umiješanost u pojedina ubojstva. Tijekom četverogodišnje istrage, potaknute Sporazumom na Veliki petak, koju je vodio sir John Stevens, prikupljen je 10.391 dokument i intervjuirano je 15.000 ljudi (James 2003).¹⁹ Rezultati rada ranije uspostavljenog Savilleovog povjerenstva i Stevensonove ekipe značajan su doprinos suočavanju s prošlošću ne samo u Sjevernoj Irskoj, nego i u Ujedinjenom Kraljevstvu. Drugo izvješće, koje je pripremila novoosnovano Nezavisno nadzorno povjerenstvo²⁰, pobudilo je nadu u smanjivanje opasnosti od disidentskih organizacija. Povjerenstvo je ustvrdilo da ćelije IRA-e kontinuiteta (CIRA) djeluju uglavnom samostalno i da Pravoj IRA-i (RIRA) nedostaje „središnja strategija”.²¹ U izvješću iz studenoga 2004. Povjerenstvo je priznalo da u Pravoj IRA-i postoje dvije frakcije, potvrđujući tako nagađanja o rascjepu u njenim redovima iz 2002. (Frampton 2011).

¹⁸ Optužbe su odbačene 2005., ali je otkriveno da je Denis Donaldson, jedan od optuženih i član Sinn Féina, više od dvadeset godina bio špijun britanskih tajnih službi.

¹⁹ Izvješće je dostupno na: http://news.bbc.co.uk/1/shared/spl/hi/northern_ireland/03/stephens_inquiry/pdf/stephens_inquiry.pdf

²⁰ *Independent Monitoring Commission – IMC*

²¹ Povjerenstvo je raspušteno 2011., a posljednje, 26. izvješće podneseno je 4. srpnja 2011. Izvješća su dostupna na: <http://cain.ulst.ac.uk/issues/politics/docs/imc/imcreports.htm>

U travnju 2005. Adams je pozvao Privremenu IRA-u na okončanje oružane borbe i nastavak mirovnog procesa kojim bi se postigao konačan cilj – ujedinjenje Irske (Wolff 2006; English 2006; Frampton 2011). Štoviše, izrazio je uvjerenje da suvremeni uvjeti, prvi put u povijesti, nude mogućnost za ostvarenje republikanskih ciljeva isključivo uporabom miroljubivih i demokratskih sredstava, pri čemu je pozvao na jedinstvo i solidarnost irskih republikanaca (Bilandžić 2010). Ipak, Nezavisno nadzorno povjerenstvo je nakon svega nekoliko tjedana izvijestilo da PIRA i dalje regrutira i obučava članstvo, prikuplja obavještajne podatke i sudjeluje u organiziranom kriminalu (English 2006). Irski premijer Bernie Ahern ustvrdio je da će se Sinn Féin suočiti s izolacijom u SAD-u ako Privremena IRA ne bude raspuštena (English 2006: 417). U prilog republikancima nije išla ni anketa prema kojoj 60% nacionalista na sjeveru, među kojima 77% birača Socijaldemokratske laburističke stranke (SDLP) i 44% birača Sinn Féina, želi raspuštanje Privremene IRA-e, a 70%, od kojih je 82% birača SDLP-a i 59% birača Sinn Féina, smatralo je da PIRA mora predati kompletno naoružanje (English 2006: 417).

Potaknuta vjerojatno političkim pritiscima i javnim mnijenjem, PIRA je 28. srpnja 2005. objavila kraj oružanog djelovanja i izrazila spremnost da nastavi mirovne pregovore o rješavanju krize u Sjevernoj Irskoj (Derenčinović 2005; English 2006).²² Unionisti nisu povjerovali u iskrenost izjave Privremene IRA-e i izrazili su sumnju da će njezina struktura ostati netaknuta. Iako je 26. rujna 2005. de Chastelain objavio da je PIRA ispunila svoje obveze i predala oružje (pištolje, puške, strojnice, tri tone semtexa, detonatore, minobacače, bacače plamena, granate i sedam projektila zemlja-zrak), unionisti nisu povjerovali ni ovoj izjavi (English 2006). Daljnji razvoj situacije potvrdio je njihove sumnje. Richard English (2006: 420) upozorio je kako je još 2006. bilo primjetno da je PIRA zadržala barem manju količinu oružja i da se njezina aktivnost, iako u mnogo manjem obujmu, nastavila²³. Istovremeno je Nezavisno nadzorno povjerenstvo bilježilo daljnje aktivnosti Privremene IRA-e i IRA-e kontinuiteta i ustvrdilo da su ove organizacije i dalje „posvećene terorizmu“ te „aktivne i opasne“ (Frampton 2011: 181). Ovim je postalo jasno da su disidenti, unatoč „nedostatku strategije“ o kojoj se izvještavalo dvije godine prije, i dalje bili značajan čimbenik koji je u svakom trenutku mogao utjecati na ionako nestabilnu situaciju u regiji.

²² Izjava je dostupna na: <http://libcom.org/forums/ireland/statement-from-p-oneill-instructing-end-to-armed-campaign>

²³ O aktivnostima Privremene IRA-e nakon razoružavanja izvijestile su u već prosincu 2005. i kanadske obavještajne službe (Rutherford 2011b).

SJEVERNA IRSKA NAKON RAZORUŽAVANJA PIRA-e: „1916. JE NEDOVRŠENI POSAO“

Dostupni podaci ukazuju na to da razoružavanjem Privremene IRA-e sjevernoirske „nevolje“²⁴ nisu bile okončane, na što je upozorila i Marian Price iz Pokreta za suverenitet 32 okruga, istaknuvši 2010., prigodom obilježavanja godišnjice Uskrnog ustanka²⁵, da je „1916. nedovršen posao“ (Frampton 2011: 279). Iako je između 2003. i 2007. zabilježen manji broj incidenata koji se pripisuju IRA-i kontinuiteta i Pravoj IRA-i, u listopadu 2006. Nezavisno nadzorno povjerenstvo izvijestilo je da je primjetna eskalacija aktivnosti Prave IRA-e (Frampton 2011). U svibnju 2006., svega deset mjeseci nakon islamističkih bombaških napada u Londonu u kojima su poginule 52 osobe, otkriveno je da je MI5 još uvijek trošio čak petinu svog proračuna na borbu protiv disidentskih republikanskih organizacija (Frampton 2011), što ponajbolje ilustrira da je opasnost od disidentskih organizacija shvaćena veoma ozbiljno. MI5 je 2008. priznao da je imao više posla u Sjevernoj Irskoj nego u ostatku Ujedinjenog Kraljevstva i zaključio da ove organizacije za Ujedinjeno Kraljevstvo predstavljaju veću opasnost od islamističkog terorizma (Frampton 2011; Cables 2008).

Broj disidentskih napada se unatoč naporima tajnih službi postupno povećava od 2008. kada je predstavnik Prave IRA-e novinaru *Sunday Tribunea* najavio nastavak nasilja u Sjevernoj Irskoj nakon tri godine „reorganiziranja“ (Frampton 2011: 245). Iste je godine šef sjevernoirske policije (PSNI) sir Hugh Orde istaknuo da je opasnost od disidentskih republikanskih organizacija na najvišem stupnju u posljednjih šest godina i da je osnovni cilj ovih organizacija ubijanje policijskih službenika i izazivanje političke nestabilnosti. Orde je istaknuo i da bi disidenti mogli iskoristiti politički vakuum (Frampton 2011: 6, 285). Unatoč ovim upozorenjima, državni tajnik za Sjevernu Irsku od 2007. do 2010., laburist Shaun Woodward opisao je disidente kao „kriminalce koji samo vole pucati u ljude“, nasuprot „jasnim političkim“ ambicijama Privremene IRA-e, iako je 1970-ih upravo laburistička vlada zatvorenim pripadnicima Privremene IRA-e zanijekala politički status i tretirala ih kao obične kriminalce (Tonge 2011: 113). Upitno je odražava li Woodwardova izjava nemoć u situaciji u kojoj su se vlasti morale suočiti s opasnošću koja je dolazila od većeg broja malih, ali dobro naoružanih i organiziranih skupina, ili jednostavno neshvaćanje novih odnosa na republikanskoj sceni, koji su se odrazili i na položaj nekadašnjih pripadnika Privremene IRA-e sklonih mirovnom procesu.

Sigurnosne snage su usprkos upozorenjima razvoj situacije dočekale relativno nespremljene. Potkraj 2008. Orde je priznao da unatoč činjenici da su disidentski redovi „infiltrirani i na sjeveru i na jugu“ policija nema „potpunu obavještajnu predodžbu“ o opasnosti s kojom se suočava, a 2009. je zapovjednik Policijske federacije Terry Spence istaknuo da policijskim snagama nedostaju resursi neophodni za borbu protiv disidentskih republikanaca (Frampton 2011: 256). Prema Spenceu, do tog su se trenutka, u protekle dvije godine, u Sjevernoj Irskoj policijske snage suočile

²⁴ Sukob u Sjevernoj Irskoj poznat je pod nazivom „the Troubles“.

²⁵ Ustanak u Irskoj koji se zbilo između 24. i 29. travnja 1916.

sa 750 sigurnosnih upozorenja. Štoviše, zbog aktivnosti IRA-e kontinuiteta (CIRA) pojedina područja južnog Fermanagha, posebno Rossle, Lisnaskea, Newtownbutler i Donagh, postala su tzv. *no-go* područja²⁶ za pripadnike policije. S druge strane, između 2007. i 2009. broj uhićenih osoba osumnjičenih zbog terorizma bio je na najnižoj razni u posljednjih deset godina.

Tablica 1. Broj uhićenih i optuženih zbog terorističkih djela 2004. – 2014.

RAZDOBLJE	UHIĆENI	OPTUŽENI
2004./05.	231	77
2005./06.	273	72
2006./07.	177	57
2007./08.	130	34
2008./09.	174	40
2009./10.	169	36
2010./11.	195	41
2011./12.	159	39
2012./13.	157	50
2013./14.	168	32

Izvor: Police Recorded Security Situation Statistics 2013/2014.

Nemogućnost policije da se uspješno nosi s disidentima nagnala je Sinn Féin na zahtjev za osnivanjem posebne postrojbe koja bi bila učinkovitija u borbi protiv disidentskog republikanizma (Frampton 2011). Naime, na udaru disidenata našli su se i bivši pripadnici PIRA-e, među kojima i Frank 'Bap' McGreevy, poznati republikanac koji je ranije služio doživotnu zatvorsku kaznu. U rujnu 2008. u Dungannonu je na smrt izboden Éamon Hughes, nakon čega su se lokalni nekadašnji pripadnici PIRA-e regrupirali i iz grada otjerali skupinu osoba. U travnju 2009. disidenti su prijetili smrću čak i Martinu McGuinnessu (Rutherford 2011a). Ovakav razvoj situacije nagnao je skupinu bivših pripadnika Privremene IRA-e da se okupe pod imenom Republikanska akcija protiv droge (Republican Action Against Drugs – RAAD). Iako su meta RAAD-ovih napada bili uglavnom dileri drogom, RAAD je također istaknuo da će žestoko „braniti republikansku i nacionalističku zajednicu“ i uzvratiti onima koji se uključe u takve napade na njezine pripadnike²⁷. Frampton (2011) je upozorio na očito urušavanje kontrole koju je proteklih desetljeća PIRA uspostavila u katolič-

²⁶ „No-go areas“ je pojam koji je tijekom sjevernoirskog sukoba korišten za označavanje dijelova gradova koji su u potpunosti bili pod kontrolom IRA-e i u kojima je bilo onemogućeno javno djelovanje policije (RUC) i britanske vojske.

²⁷ 'We will defend our community': RAAD, *Derry Journal*, 13. srpnja 2011.

koj zajednici u Sjevernoj Irskoj, našavši se i sama u opasnosti u zajednici kojom je nekada dominirala.

Disidentske aktivnosti 2008. bile su početak novog vala sjevernoirskog terorizma. Godine 2009. evidentirano je osamnaest akcija Prave IRA-e, što je gotovo jednako ukupnom broju njezinih operacija između 2005. i 2008. Istovremeno je zabilježeno da disidentske organizacije aktivnije regrutiraju nove pripadnike (Frampton 2011), a u Litvi je uhićen pripadnik Prave IRA-e koji je ondje kupovao oružje (McDonald 2008).²⁸ Potkraj 2009. Nezavisno nadzorno povjerenstvo procijenilo je da su se „ozbiljnost, opseg i tempo“ disidentskih aktivnosti pogoršali u posljednjih šest mjeseci, a stupanj opasnosti opisan je kao „veoma ozbiljan“ i najviši od ustanovljenja povjerenstva 2003.²⁹ Novinarka Suzanne Breen ustvrdila je da disidenti uživaju različiti stupanj potpore u pojedinim regijama: IRA kontinuiteta (CIRA) je najjača u sjevernom Armagh, Fermanaghu i Belfastu, a Prava IRA (RIRA) u Derryju, južnom Downu, istočnom Tyroneu i Fermanaghu (Frampton 2011).

Stvarni uvid u složenost sjevernoirskog sukoba omogućilo je Horganovo i Gillovo istraživanje čiji su rezultati iznenadili znanstvenike. Naime, utvrđeno je da velik broj regruta Prave IRA-e i IRA-e kontinuiteta dolazi iz Republike Irske, i to čak 40,8% disidenata s utvrđenom geografskom lokacijom, nasuprot 29,2% onih koji dolaze iz Sjeverne Irske. Rezultati su upućivali i na to da se tek manji dio regruta s juga uključuje u nasilne aktivnosti. Ustanovljeno je i da tri četvrtine evidentiranih članova republikanskog Sinn Féina i 50% pripadnika IRA-e kontinuiteta (CIRA) dolazi iz 26 okruga. Profil pripadnika Prave IRA-e (RIRA) je sličan: 57% njih potječe iz Republike Irske, a 41,4 % iz Sjeverne Irske i Velike Britanije. Profil Irske nacionalne oslobodilačke armije (INLA) ponešto se razlikuje, ona je bila jedina važnija disidentska organizacija koja nije regrutirala pripadnike u Velikoj Britaniji, a 68,6% članstva potječe iz Sjeverne Irske. Može se zaključiti da je za dvije najznačajnije i još uvijek aktivne disidentske organizacije, IRA-u kontinuiteta i Pravu IRA-u, Republika Irska, u kojoj se odvija oko 30% aktivnosti ovih skupina, ključan izvor novih pripadnika i simpatizera (Horgan i Gill 2011). Očito svjesne ovih činjenica, u proljeće 2010. sjevernoirska i irska policija uspostavile su čvršću suradnju s ciljem boljeg nadzora granice i zajedničkih akcija protiv disidentskih skupina, no to nije spriječilo povećanu aktivnost disidenata te godine. Svega desetak godina nakon potpisivanja mirovnog sporazuma, Sjeverna Irska nije bila na putu izgradnje stabilnog i trajnog mira, nego na pragu nove faze „nevolja“.

²⁸ Uhićeni Michael Campbell na suđenju je izjavio da je u operaciji kupovine oružja sudjelovao na nagovor britanskih obavještajnih službi (Dapkus 2011). U listopadu 2011. Campbell je osuđen na 12-godišnju zatvorsku kaznu (Bentham 2011).

²⁹ *Twenty-Second Report of the Independent Monitoring Commission*, 2009.

RASPLAMSAVANJE AKTIVNOSTI DISIDENTSKIH ORGANIZACIJA (2009. – 2011.)

Početak 2009. Prava IRA je dala nagovijestiti da je faza reorganizacije doista završena i da je organizacija spremna za opsežniju „ofenzivu“. Već u ožujku RIRA je likvidirala dvojicu britanskih vojnika³⁰, a 48 sati nakon tog napada ubijen je i policajac Stephen Carroll, prvi pripadnik policijskih snaga likvidiran nakon 1998. Tijekom 2010. broj napada drastično je rastao i krajem godine zaustavio se na 24 incidenta³¹. Među metama Prave IRA-e našli su se policajci, dileri drogom, među kojima i pripadnik RIRA-e Kieran Doherty, te drugi kriminalci. Glasnogovornik Prave IRA-e legitimnim metama proglasio je i bankare, nazvavši ih „kriminalcima“ koji financiraju „britanski kolonijalni i kapitalistički sustav“ (Kisiel 2010).³² Istovremeno je Prava IRA nastavila provoditi pravdu na način koji je nekada bio karakterističan za Privremenu IRA-u. U travnju 2009. pripadnici Prave IRA-e upucali su u obje noge osuđenog silovatelja³³. U proljeće 2010., točno dan nakon što je prvi ministar Peter Robinson pozdravio prebacivanje nadležnosti za policiju i sudove s Londona na Belfast, Prava IRA izvela je bombaški napad ispred sjedišta MI5 za Sjevernu Irsku u okrugu Down i napala policijsku postaju u Derryju. Prava IRA je od siječnja do listopada 2011. sudjelovala u dvanaest incidenata, među kojima su ubojstvo člana zapovjedništva IRA-e kontinuiteta osumnjičenog za trgovinu drogom i likvidacija pripadnika sjevernoirske policije Ronana Kerra, koji je bio katolik³⁴. U siječnju i listopadu 2011. napadnuti su uredi City of Culture u Derryju, koji je proglašen gradom kulture u Ujedinjenom Kraljevstvu za 2013. godinu. U siječnju 2012. u Derryju su eksplodirale dvije bombe, jedna u neposrednoj blizini vladinih ureda i druga u blizini turističkog ureda, a za ove napade osumnjičene su Óglaigh na hÉireann³⁵ ili Prava IRA³⁶. U travnju 2012. RIRA je zaprijetila novim ubojstvima policijskih službenika, ali i kraljici Elizabeti II. koja je najavila posjet Republici Irskoj, a tijekom kojeg je uistinu pronađena bomba skrivena u autobusu.³⁷

³⁰ Gerry Adams objasnio je ovu likvidaciju kao reakciju na odluku o povratku specijalnih postrojbi u Sjevernu Irsku, nazvavši je „pogreškom“ Hughha Ordea (Firth 2009). U studenom 2011. počelo je suđenje Colinu Duffyu i Brianu Shiversu optuženima za ovo ubojstvo. U siječnju 2012. Shivers je osuđen na doživotnu kaznu zatvora, a Duffy je već ranije oslobođen optužbi (Dissident republicans blamed for Londonderry bombs, BBC, 20. siječnja 2012).

³¹ Timeline of dissident republican activity, BBC, 14. siječnja 2015.

³² U listopadu 2011. RIRA je priznala napad na dvije banke u Sjevernoj Irskoj poručivši da je riječ o odgovoru na bankarsku „pohlepu“ s ciljem „slanja poruke da irska nacionalna i klasna borba... nisu odvojene“. Korištena retorika bila je u skladu s prosvjedima stanovništva protiv bankarskog sustava i bogatih, koji su se u jesen 2011. proširili diljem svijeta pod nazivom Occupy (McDonald 2011).

³³ Dissidents claim shooting, *Londonderry Sentinel*, 3. travnja 2009.

³⁴ Foy, 2011; Draft List of Deaths Related to the Conflict in 2011.

³⁵ Manja disidentska skupina nastala najvjerojatnije 2009. nakon raskola u RIRA-i.

³⁶ Brian Shivers guilty of Massereene soldiers' killings, BBC, 20. siječnja 2012.

³⁷ Real IRA threatens to kill more PSNI officers, RTE News, 26. travnja 2011.; Bajt 2011; Cowell i Thomas 2011.

Ritam Prave IRA-e (RIRA) pratila je i IRA kontinuiteta (CIRA), republikanska paravojna organizacija koja zasad ne iskazuje namjere o razoružavanju i raspuštanju. Prema izvješću Nezavisnog nadzornog povjerenstva, u redovima IRA-e kontinuiteta 2006. je došlo do raskola, a rezultat su bile dvije nove disidentske skupine: Irish Republican Liberation Army (IRLA), koju je Nezavisno nadzorno povjerenstvo nazvalo „skupinom kriminalaca“, i Óglaigh na hÉireann³⁸, koja navodno okuplja neke od najiskusnijih članova Privremene IRA-e i koja se posvetila napadima na službenike sjevernoirske policije (Frampton 2011; Taylor, M. 2011). Vjerojatno se zbog toga nakon 2007. broj incidenata koji se povezuju s IRA-om kontinuiteta drastično povećao, a 2010. se udvostručio u odnosu na 2008. i 2009. Među metama IRA-e kontinuiteta također su bili policajci i dileri drogom, a organizacija je preuzela odgovornost za veći broj kažnjavanja³⁹.

Statistički podaci sjevernoirske policije potvrđuju povećanu aktivnost disidentskih organizacija od 2007. i otkrivaju da je od 2001. do 2007. broj kažnjavanja od strane paravojnih organizacija bilježio konstantan pad, nakon čega počinje rasti (Frampton 2011; McDonald 2010a). Treba naglasiti da se pogoršana sigurnosna situacija nije drastičnije odrazila na broj žrtava pa se broj poginulih nije značajnije mijenjao nakon bombaškog napada Prave IRA-e u Omaghu 1998.

Tablica 2. Broj osoba koje su republikanske organizacije ubile od 1998. do 2014.

GODINA	BROJ ŽRTAVA	GODINA	BROJ ŽRTAVA
1998. (od 10 travnja)	31*	2007.	4
1999.	4	2008.	2
2000.	5	2009.	Između 3 i 4
2001.	3	2010.	1
2002.	Između 2 i 3	2011.	1
2003.	Između 2 i 3	2012.	Između 2 i 4
2004.	Moguće 1	2013.	Između 2 i 4
2005.	Između 2 i 3	2014.	Moguće 1
2006.	1	UKUPNO:	Između 65 i 75**

Izvor: Sutton Index of Deaths, 2015.

* RIRA je 15. kolovoza 1998. u Omaghu izvršila bombaški napad u kojem je poginulo 29 osoba.

** Najmanje 48 ubijenih bili su katolici, a među njima 37 civila.

³⁸ Ovu organizaciju ne treba miješati s krilom RIRA-e koje se odmetnulo, a koje se također naziva Óglaigh na hÉireann, iako se zbog razlikovanja katkada koristi kratica Real IRA/ONH. Od kraja 2010. ova organizacija, koja ima pedesetak pripadnika, slovi kao najaktivnija i najopasnija disidentska skupina.

³⁹ Chronology of Continuity Irish Republican Army actions, Wikipedia.

Tablica 3. Broj žrtava u pucnjavama i napadima paravojnih organizacija 2004. – 2014.

RAZDOBLJE	PUCNJAVE			NAPADI			UKUPAN BROJ ŽRTAVA
	UKUPNO	LOJALISTI	REPUBLIKANCI	UKUPNO	LOJALISTI	REPUBLIKANCI	
2004./05.	93	76	17	116	71	45	209
2005./06.	76	70	6	76	57	19	152
2006./07.	26	14	12	48	36	12	74
2007./08.	7	2	5	45	35	10	52
2008./09.	20	2	18	41	28	13	61
2009./10.	46	1	45	81	69	12	127
2010./11.	33	0	33	50	34	16	83
2011./12.	33	0	33	46	31	15	79
2012./13.	27	1	26	36	27	9	63
2013./14.	28	9	19	42	37	5	70

Izvor: Police Recorded Security Situation Statistics 2013/2014.

Dramatičan porast paravojnih aktivnosti u Sjevernoj Irskoj 2010. godine popraćen je nagađanjima da se grupa bivših bombaša Privremene IRA-e pridružila disidentima, na što je ukazivala veća sofisticiranost u izradi bombi i planiranju, koju su pokazali disidenti⁴⁰. Nezavisno nadzorno povjerenstvo istaknulo je početkom 2010. da je opasnost od disidentskih organizacija veoma velika, ali da one ipak nisu sposobne pokrenuti kampanju čiji bi se razmjeri mogli mjeriti s nekadašnjom Privremenom IRA-om jer im nedostaje domaća i međunarodna podrška i ne raspolažu dovoljnim resursima, odnosno brojem pripadnika, količinom novca, organizacijom, naoružanjem i vještinama. Članovi Povjerenstva izjavili su da Prava IRA i IRA kontinuiteta nastavljaju s regrutiranjem i obukom članstva te nabavom oružja, a pomaže im manji broj bivših pripadnika Privremene IRA-e, na što je Povjerenstvo upozorilo već potkraj 2009. godine. Povjerenstvo je zaključilo da pripadnici ovih organizacija međusobnu surađuju, no da organizacije vrlo vjerojatno nisu uspjele uspostaviti „zajednički frontu“⁴¹.

⁴⁰ Dissident Republicanism: Nothing to offer but a return to sectarian killings, 23. kolovoza 2010.

⁴¹ Dissident republicans remain highly active – IMC report, BBC, 26. svibnja 2010.

Unatoč činjenici da je mirovni proces bio ozbiljno poljuljan djelovanjem disidentskih organizacija, britanska i irska vlada su u jesen 2010. poručile da neće pregovarati s disidentima, iako su priznale da disidenti i dalje predstavljaju veliku opasnost⁴². Štoviše, u Britaniji je stupanj opasnosti od irskog terorizma podignut s „umjeren“ (*moderate*) na „ozbiljan“ (*substantial*), a u Sjevernoj Irskoj na „vrlo vjerovatan“ (*severe*)⁴³. Izjava britanske i irske vlade bila je odgovor na reagiranje Martina McGuinnessa, koji je ustvrdio da „neke od tih disidentskih skupina u zadnje vrijeme pregovaraju s irskom i britanskom vladom“⁴⁴. Sinn Féin, kao najvažniji predstavnik katoličke zajednice u Sjevernoj Irskoj, u nastojanju da zadrži kontrolu nad mirovnim procesom potvrdio je da Gerry Adams želi razgovarati s disidentskim organizacijama kako bi prestalo podmetanje požara, kao i bombaški napadi na policiju, vojsku i protestantske mete.

Indicije o rasplamsavanju disidentskih aktivnosti potvrdilo je i Nezavisno nadzorno povjerenstvo koje je u studenom 2010. izvijestilo da Prava IRA i IRA kontinuiteta veoma blisko surađuju i da su disidentske aktivnosti na najvišem stupnju od 2003. Središta njihovih aktivnosti bila su na području Derryja, Belfasta, Sjevernog Downa i Lisburna, gdje je od rujna 2009. do kolovoza 2010. zabilježen najveći postotak od ukupno 101 žrtve⁴⁵ napada paravojnih skupina u čitavoj Sjevernoj Irskoj⁴⁶.

U lipnju i srpnju 2011. Sjeverna Irska se ponovno našla u plamenu kad su lojalisti napali katoličku četvrt Short Strand u Belfastu i domove stranih državljana u Portadownu, a u pucnjava je ozlijeđeno troje ljudi, među kojima i fotograf agencije Associated Press⁴⁷. Policija je priopćila da su 20. lipnja 2011. u večernjim satima, u katoličkoj enklavi okruženoj protestantskim četvrtima, nasilje započele lojalističke Ulsterske dobrovoljačke snage (*Ulster Volunteer Force* – UVF) čiji su maskirani pristasaše kamenjem, zapaljivim bombama, „bombama s bojom“ i dr. napali katoličke kuće, a meta napada bili su i pripadnici sjevernoirske policije. No, za ranjavanje triju osoba policija je optužila odmetnute frakcije IRA-e. Budući da su u istočnom Belfastu nekoliko tjedana prije ponovno niknuli lojalistički murali s paravojnom tematikom, mediji su izvještavali o mogućoj borbi unutar UVF-a do koje je došlo zbog otkazivanja poslušnosti brigade iz istočnog Belfasta središnjici i njezinog okretanja leđa mirovnom procesu. Gradonačelnik Belfasta, 25-godišnji Niall O’Donnaghaile, član Sinn Féina, izjavio je da je u posljednje vrijeme bilo i „rekreativnog nasilja“ te da su događaji od 20. lipnja bili „dobro isplaniran napad UVF-a na katoličku zajednicu“ (Šajn 2011).

⁴² Governments ‘not in talks with dissident republicans’, BBC, 20. rujna 2010.

⁴³ Irish terror attack a ‘strong possibility’, BBC, 25. rujna 2010.

⁴⁴ Britanska i irska vlada tajno pregovaraju s IRA-om, tportal.hr/Hina, 12. kolovoza 2010.

⁴⁵ 51 žrtva pripisivala se lojalistima, a 50 žrtava republikancima.

⁴⁶ Nalton, Ramsey i Taylor 2011.; *Twenty-fifth report of Independent monitoring commission*, 2010.

⁴⁷ Loyalists target foreign nationals’ homes in Portadown, BBC, 12. srpnja 2011.

Short Strand jedno je od trideset područja u Belfastu u kojima katolike i protestante razdvajaju tzv. linije mira i zidovi, ponegdje visoki osam metara, čiji je broj nakon potpisivanja mirovnog sporazuma 1998. porastao. Riječ je o siromašnoj četvrti u istočnom Belfastu uz nekoć moćno brodogradilište Harland & Wolff u kojemu je, između ostalog, sagrađen i *Titanic*. U desetljećima sjevernoirskih „nevolja“ radna mjesta u brodogradilištu bila su rezervirana za protestante, a nakon propasti brodogradilišta u četvrti vlada visoka stopa nezaposlenosti. Recesija, koja je pogodila čitav svijet, uzdrmala je sjevernoirsko društvo, naročito mlade, a stopa nezaposlenosti popela se na 14%. Nezaposlenost, raširen kriminal i droga osigurali su plodno tlo za lakšu regrutaciju mladih, slabije obrazovanih i besperspektivnih osoba kojima je republikanski pokret ponudio rješenja za probleme i okvir za djelovanje (Frampton 2010).

Na to su uputili i rezultati istraživanja koje je potkraj 2010. provelo Sveučilište u Liverpoolu, a koji su pokazali da najmanje 14% nacionalista u Sjevernoj Irskoj iskazuje izrazito razumijevanje i simpatije prema disidentskim republikanskim organizacijama koje su i dalje bile uključene u oružanu borbu, iako su znanstvenici pretpostavili da je stvaran broj simpatizera disidentskih organizacija među nacionalistima veći od 30%. Sinn Féin, političko krilo CIRA-e, snažno je podržalo 7,8% ispitanika, a 3,8% ispitanika podržalo je Pokret za suverenitet 32 okruga, političko krilo Prave IRA-e. Osim toga, 7% ispitanika protivilo se sjevernoirskoj policiji (PSNI), a još 18% nije vidjelo razliku između današnje sjevernoirske policije i nekadašnjeg RUC-a. Istraživače je zaprepastila činjenica da katolička zajednica disidente ne doživljava kao opasnost. Svega 14% katolika i 53% protestanata vidjelo je u tim organizacijama prijetnju, iako su se među metama disidenata našli upravo policijski službenici katolici, a preko 80% nacionalista osjećalo je u određenoj mjeri simpatije prema motivima disidentskih republikanaca. Rezultati su također uputili na činjenicu da je sklonost ovakvim organizacijama mnogo više prisutna kod mlađih muškaraca iz radničkih obitelji.

Jon Tonge istaknuo je da je „jedna od mantri mirovnog procesa ta da disidenti ne uživaju potporu... no pretpostavka da disidenti nemaju potporu je upravo to – samo pretpostavka“. Tonge je zaključio da disidenti mogu računati na to da će ih najsnažnije poduprijeti muškarci stari do 35 godina, koji nisu imali priliku proživjeti najkrvavije dane sjevernoirskih „nevolja“, a ta je potpora dovoljna za nastavak djelatnosti disidentskih organizacija (McDonald 2010b; Keenan 2010).⁴⁸ Na tragu ovog zaključka je i izjava Prave IRA-e da broj njezinih simpatizera raste i da organizacija zasad nema mogućnosti prihvatiti sve koji joj se žele priključiti (McDonald 2010b). Rezultati spomenutog istraživanja izazvali su šok u javnosti i to svega godinu dana nakon novinskih napisa o tome kako je podrška Pravoj IRA-i ograničena na „mladež koja se dosađuje“, i pola godine nakon izjave Nezavisnog nadzornog povjerenstva,

⁴⁸ Nezavisno nadzorno povjerenstvo došlo je do identičnog zaključka da su neiskusni mlađi muškarci skupina iz koje se regrutira većina novih pripadnika disidentskih skupina (Morrison 2011: 32). Horgan i Gill (2011) su ustanovili da je prosječna životna dob irskih disidenata oko 35 godina, no u njihovim redovima ima ljudi starih od 18 do preko 60 godina. Osim toga, 96% članova RIRA-e i 98,6% članova CIRA-e su muškarci, a oko 8% članova su studenti.

koje je u svom 23. izvješću objavilo da je RIRA marginalna skupina koja je ne uživa nikakvu potporu⁴⁹.

DISIDENTSKE ORGANIZACIJE: PRIJETNJA KOJA (NE)ĆE NESTATI U SKORIJE VRIJEME

Porast nasilja pojedini mediji su popratili zaključkom da je vrijeme Sinn Féina prošlo i da Sjevernu Irsku vjerojatno očekuje novi val nasilja mladih nezaposlenih osoba koje smatraju da ih je sjevernoirski parlament Stormont izdao i koje očekuje teroristička obuka u nekom od kampova Prave IRA-e i IRA-e kontinuiteta u okruzima Louth i Monaghan u Republici Irskoj (Craig 2010).⁵⁰ Frampton smatra da je do 2005. Privremena IRA služila kao sredstvo društvene kontrole, kočeći ujedno razvoj disidentskog republikanizma. Razoručavanje i prestanak djelovanja Privremene IRA-e stvorio je prazan prostor koji su disidentske skupine mogle iskoristiti za prenošenje svojih poruka i političkih stavova (Frampton 2011).

Ipak, nisu se svi stručnjaci složili s procjenom Framptona i ostalih koji su naglašavali opasnost od disidentskog terorizma. Ed Moloney, jedan od vodećih stručnjaka za IRA-u, komentirao je da bi bilo pogrešno precijeniti potencijal disidenata i istaknuo je da je opasnost koju oni predstavljaju bila daleko veća 1998. Moloney naglašava da broj incidenata 2009. i 2010., koji se pripisuju disidentima, odgovara broju incidenata koje bi nekadašnja PIRA izazvala u dva ili tri tjedna. Osim toga, Moloney ističe da je osnovni pokretač Privremene IRA-e bila podrška značajnog broja katolika koji su vjerovali da je nemoguće postići bilo kakav dogovor o Sjevernoj Irskoj, a koja je nestala nakon potpisivanja Sporazum na Veliki petak. Stoga kampanja koju vode disidenti, zaključuje Moloney, više podsjeća na neuspješnu IRA-inu kampanju iz razdoblja 1956–1962. Frampton je kritičarima uzvratio tvrdnjom da su disidenti, unatoč malom broju sljedbenika, „ovdje da ostanu“ (Horgan 2013: 9).

Horgan je istaknuo da je razdoblje do proslave stogodišnjice Uskrsnog ustanka u travnju 2016. ključno u davanju preciznog odgovora o budućnosti disidentskog republikanizma i njegovoj mogućnosti da iz oružanog pokreta preraste u pravu militantnu organizaciju. On nadalje upozorava da je taj pokret oživio svaki put kada se pomislilo da je njegova borba okončana te da, unatoč manjem broju napada, disidenti uspijevaju održati privid da je trajni mir u Sjevernoj Irskoj pod stalnom prijetnjom (Horgan 2013: 178).

Na temelju navedenih statističkih podataka sjevernoirske policije može se zaključiti da u posljednje tri godine intenzitet disidentskih aktivnosti opada u odnosu na razdoblje 2009. – 2011. Između 2012. i 2014. zabilježeno je nešto manje incidenata koje su počinile disidentske organizacije, a napadani su uglavnom dileri drogom i

⁴⁹ Support for Real IRA may be limited to bored youths, *Taipei Times*, 11. ožujka 2009.; McCaffery, 2010.

⁵⁰ Potrebno je istaknuti da je svega 10,3% pripadnika RIRA-e nezaposleno. Taj je postotak drastično veći u redovima CIRA-e i iznosi 23,8%. Fizičke poslove obavlja 66,7% pripadnika RIRA-e i 47,6% pripadnika CIRA-e (Horgan i Gill 2011).

policijske mete. U istom razdoblju disidentima je zadan udarac u Republici Irskoj, gdje je policija zaplijenila veće količine oružja i eksploziva, uključujući i ono u skladištima u Dublinu, i uhitila preko 20 osoba. S druge strane, Prava IRA je nastavila reorganizaciju te se u srpnju 2012. udružila s Republikanskom akcijom protiv droge (RAAD) i drugim manjim disidentskim skupinama, čime je osnovana Nova IRA. Bio je to, nakon 1998., prvi pokušaj udruživanja svih disidentskih organizacija, izuzevši CIRA-u i Pravu IRA-u/ONH. Novu IRA-u sačinjavalo je u tom trenutku nekoliko stotina dobrovoljaca, uključujući i određen broj bivših pripadnika Privremene IRA-e. Ovim potezom su Prava IRA i RAAD službeno prestali postojati (McDonald 2012). Irska policija je izrazila zabrinutost zbog ovog ujedinjavanja i ocijenila da ono predstavlja „svježju prijetnju” (Brady 2012). Unatoč tome, u listopadu 2012., pune dvije godine nakon što je u Velikoj Britaniji stupanj opasnosti od disidentskih napada povećan na „ozbiljan”, stupanj opasnosti snižen je na „umjeren”, ali je u Sjevernoj Irskoj zadržan „vrlo vjerojatan” i otada se nije mijenjao (Threat levels, 2015).

Predstavnik sjevernoirske policije Bill Kerr je na početku 2015. objavio da disidentske skupine uoči izbora i proslave stogodišnjice Uskrsnog ustanka planiraju nove napade u Ujedinjenom Kraljevstvu. Štoviše, disidenti su unaprijedili svoje tehničke vještine proučavajući improvizirane eksplozivne naprave kakve koriste talibani u Afganistanu i ISIS u Iraku, ustvrdio je Kerr istaknuvši da su u posljednjih dvanaest mjeseci mogućnosti disidentskih organizacija primjetno napredovale. „Ovo nije prijetnja koja će nestati u skorije vrijeme”, zaključio je Kerr (McDonald 2015). Da je Kerr u pravu pokazuju i zapljene većih količina lakog i teškog naoružanja na irskom tlu 2014. i 2015.⁵¹

Dostupni podaci o disidentskim aktivnostima između 2012. i 2015. potvrđuju da se aktivnosti IRA-e odvijaju uglavnom u Irskoj i Sjevernoj Irskoj, izuzevši sedam bombi koje su u veljači 2014. pismima poslane u regrutacijska središta britanske vojske u jugoistočnoj Engleskoj, a to su ujedno i prve akcije IRA-e na britanskom tlu nakon 2001. Činjenica je da su disidenti zasad „ovdje”, no potkraj 2015. javnost je doživjela još jedno iznenađenje: u izvješću sjevernoirske policije i MI5 otkriveno je da Vojno vijeće Privremene IRA-e, tijelo odgovorno za provođenje vojnih operacija, i dalje djeluje iako je još 2008. Nezavisno nadzorno povjerenstvo objavilo da ono više nije aktivno⁵². Doduše, sigurnosne službe su izvijestile da vojne strukture Privremene IRA-e djeluju u „reduciranom obliku” i ne regrutiraju nove članove, ali je istaknuto da PIRA ima na raspolaganju određenu količinu oružja. U zaključku je navedeno da vodstvo Privremene IRA-e ostaje posvećeno mirovnom procesu s ciljem ujedinjavanja Irske političkim sredstvima⁵³. Bez obzira na trenutnu strategiju Privremene IRA-e, treba se sjetiti da je, točno dvadeset godina prije objave spomenutog izvješća, jednome od sudionika republikanskog prosvjeda protiv lojalističke parade kroz katoličke četvrti u Belfastu Adams rekao: „They haven’t gone away, you know” (McKittrick 1995).

⁵¹ Rockets, mortars, AK47s – IRA dissidents’ deadly weapons haul seized by police, *Belfast Telegraph*, 6. siječnja 2016.

⁵² Paramilitary Groups in Northern Ireland, 19 October 2015.; IRA Army council ‘no longer operational’, 2008.

⁵³ Paramilitary Groups in Northern Ireland, 19 October 2015.

ZAKLJUČAK

John Paul Lederach predstavio je 1997. svoj teorijski okvir za izgradnju stabilnog i trajnog mira. Lederach je ustanovio da dugotrajni sukobi ne mogu biti prebrzo zaustavljeni jer je potrebno određeno vrijeme tijekom kojeg moraju zacijeliti rane iz prošlosti. Tek nakon toga ljudi mogu početi graditi nove odnose unutar zajednice. Zbog toga je potrebno razmišljati o rješavanju i transformaciji sukoba postupno, kroz nekoliko desetljeća i generacija. „Poželjna budućnost“ je faza koja počinje dvadesetak godina nakon sukoba (Lederach 2010: 76–77).

Iako će se 2018. navršiti 20 godina od potpisivanja mirovnog sporazuma, u Sjevernoj Irskoj još je prerano govoriti o budućnosti koju bi svi njezini stanovnici opisali „poželjnom“. Rezultati mirovnog procesa još se ne odražavaju na svakodnevni život stanovništva u mjeri koja bi vodila uspostavi mirnog suživota u Sjevernoj Irskoj. Nakon kratkotrajnog zatišja, odmetnuta krila Irske republikanske armije intenzivirala su akcije, uključujući i napade na policajce katolike. Iako te operacije nisu rezultirale većim brojem poginulih, intenzitet akcija upozorava na to da ta krila IRA-e zasigurno raspolažu većim količinama oružja i eksploziva, usprkos razoružavanju Privremene IRA-e provedenom 2005. godine.

Pokušaj Gerryja Kellyja, predstavnika Sinn Féina i bivšeg pripadnika Privremene IRA-e, da zaustavi neredu u srpnju 2010. neslavno je propao, a mladi prosvjednici nisu se libili oštro mu se suprotstaviti. Takav razvoj događaja s pravom je zabrinuo Sinn Féin jer je upitno koliko će novi naraštaji imati razumijevanja, simpatija i poštivanja za prethodnike iz 1970-ih i 1980-ih. Eventualno osipanje glasova toj stranci, urušavanje stranačke baze, koje je navodno već počelo, te približavanje mlađeg stanovništva disidentskim skupinama svakako bi u budućnosti moglo ugroziti mirovni proces i krhki mir u Sjevernoj Irskoj.

LITERATURA

- Bajt, Zorana 2011. Ako stupi na irsko tlo, kraljica će postati naša 'legitimna meta'. *Večernji list*, 26. travnja. <http://www.vecernji.hr/svijet/ako-stupi-na-irsko-tlo-kraljica-ce-postati-nasa-legitimna-meta-280643>
- Bentham, Martin. 2011. Real IRA plot to blow up London. *London Evening Standard*, 1. listopada.
- Bilandžić, Mirko. 2005. *Sjeverna Irska između rata i mira*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Bilandžić, Mirko. 2010. *Sjeme zla: elementi sociologije terorizma*. Zagreb: Plejada
- Bourke, Richard. 2003. *Peace in Ireland: The War of Ideas*. London: Pimlico.

- Brady, Tom. 2012. Threat level remains severe after merger of terror groups. *Independent*, 14. rujna. <http://www.independent.ie/opinion/analysis/tom-brady-threat-level-remains-severe-after-merger-of-terror-groups-26897797.html>
- Brian Shivers guilty of Massereene soldiers' killings. 2012. BBC, 20. siječnja. <http://www.bbc.co.uk/news/uk-northern-ireland-16637380>
- Britanska i irska vlada tajno pregovaraju s IRA-om. 2010. tportal.hr/Hina, 12. kolovoza. <http://www.tportal.hr/vijesti/svijet/81624/Britanska-i-irska-vlada-tajno-pregovaraju-s-IRA-om.html>
- Cables, Jay. 2008. MI5 considers IRA dissidents greater threat than Islamist terrorism. *drive-by planet*, 28. srpnja. <http://www.drivebyplanet.com/2008/07/continuity-ira-mi5-considers-cira.html>
- Childs, David. 2001. *Britain since 1945: A Political history*. London – New York: Routledge.
- Chronology of Continuity Irish Republican Army actions. Wikipedia. http://en.wikipedia.org/wiki/Chronology_of_Continuity_Irish_Republican_Arm_actions#cite_note-91
- Coogan, Tim Pat. 2000. *The I.R.A.* London: Harper Collins Publishers.
- Cowell, Alan i Landon Thomas Jr. 2011. Bomb Found in Bus in Ireland Hours Before
- Queen Arrives. *New York Times*, 17. svibnja. http://www.nytimes.com/2011/05/18/world/europe/18queen.html?_r=4&hp&
- Craig, Olga. 2010. Sinn Féin are yesterday's men. *The Telegraph*, 18. srpnja. <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/northernireland/7896588/Sinn-Fein-are-yesterdays-men.html>
- Dapkus, Liudas. 2011. Alleged Irish arms dealer testifies in Lithuania. *Taiwan News*, 26. svibnja. http://www.taiwannews.com.tw/etn/news_content.php?id=1608498
- Davies, Barry. 2003. *Terrorism: Inside a World Phenomenon*. London: Virgin books.
- Derenčinović, Davor. 2005. *Ogledi o terorizmu i antiterorizmu*. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Dissidents claim shooting. 2009. *Londonderry Sentinel*, 3. travnja. http://www.londonderrysentinel.co.uk/news/local/dissidents_claim_shooting_1_2095866
- Dissident republicans blamed for Londonderry bombs. 2012. BBC, 20. siječnja. <http://www.bbc.co.uk/news/uk-northern-ireland-16645604>
- Dissident Republicanism: Nothing to offer but a return to sectarian killings. 23. kolovoza 2010. Socialist Party. <http://socialistparty.ie/2010/08/dissident-republicanism-nothing-to-offer-but-a-return-to-sectarian-killings/>
- Dissident republicans remain highly active – IMC report. 2010. BBC, 26. svibnja. <http://www.bbc.co.uk/news/10162263>
- Draft List of Deaths Related to the Conflict in 2011. CAIN. <http://cain.ulst.ac.uk/issues/violence/deaths2011draft.htm>

- Elliott, Marianne. 2001. *The Catholics of Ulster*. London: Penguin books.
- English, Richard. 2006. *Irish Freedom: The History of Nationalism in Ireland*. London: Macmillan.
- Firth, Niall. 2009. Fury as Adams says British special forces provoked pizza delivery murders of unarmed soldiers. *Mail Online*, 9. ožujka. <http://www.dailymail.co.uk/news/article-1160459/Fury-Adams-says-British-special-forces-provoked-pizza-delivery-murders-unarmed-soldiers.html>
- Foy, Ken. 2011. RIRA suspects in fatal shooting of dad of four Kenny. *Herald*, 10. lipnja. <http://www.herald.ie/news/rira-suspects-in-fatal-shooting-of-dad-of-four-kenny-27981922.html>
- Frampton, Martyn. 2010. *The Return of the Militants: Violent Dissident Republicanism*. ICSR, King's College London. http://icsr.info/wp-content/uploads/2012/10/1289498383ICSR_TheReturnoftheMilitantsReport.pdf
- Frampton, Martyn. 2011. *Legion of the Rearguard: Dissident Irish Republicanism*. Dublin: Irish Academic Press.
- Governments 'not in talks with dissident republicans'. 2010. BBC, 20. rujna. <http://www.bbc.co.uk/news/uk-northern-ireland-11372490>
- Graves, David i Ted Oliver. 2001. Protestant shot dead by loyalis paramilitaries. *The Telegraph*, 31. srpnja. <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/1335902/Protestant-shot-dead-by-loyalist-paramilitaries.html>
- Horgan, John. 2013. *Divided We Stand: The Strategy and Psychology of Ireland's Dissident Terrorists*. New York: Oxford University Press.
- Horgan, John i Paul Gill. 2011. Who Are The Dissidents? An introduction to the ICST Violent Dissident Republican Project. U: *Dissident Irish Republicanism*, ur. P. M. Currie i Max Taylor. New York – London: Continuum. Str. 43–64.
- IRA Army council 'no longer operational'. 2008. RTE News, 3. rujna. <http://www.rte.ie/news/2008/0903/107614-northpolitics/>
- Irish terror attack a 'strong possibility'. 2010. BBC, 25. rujna. <http://www.bbc.co.uk/news/uk-11408758>
- James, Steve. 2003. A glimpse into britain's dirty war on the IRA. World Socialist Web Site, 6. svibnja. <http://www.wsws.org/en/articles/2003/05/irel-m06.html>
- Jansen, Stef. 2013. If Reconciliation Is the Answer, Are We Asking the Right Questions? *Studies in Social Justice*, Vol. 7, Issue 2, str. 229–243.
- Jeffery, Simon. 2001. Violence at Holy Cross school", *The Guardian*, 4. rujna. <http://www.guardian.co.uk/world/2001/sep/04/qanda.schools>
- Keenan, Dan. 2010. Support for dissidents understated, report finds. *The Irish Times*, 7. listopada. <http://www.irishtimes.com/news/support-for-dissidents-understated-report-finds-1.660308>
- Kisiel, Ryan. 2010. Real IRA ready to take aim at British banks in new terror campaign. *Daily Mail*, 15. rujna. <http://www.dailymail.co.uk/news/article-1312163/IRA-terror-group-target-British-bankers.html>

- Knight, Mark. 2012. DDR and SSR, Conventional approaches to international peacebuilding assistance. U: *Post-War Security Transitions: Participatory peacebuilding after asymmetric conflicts*, ur. Veronique Dudouet, Hans J. Giessmann i Katrin Planta. Abindgton – New York: Routledge. Str. 17–29.
- Lederach, John Paul. 2010. *Building Peace: Sustainable Reconciliation in Divided Societies*. Washington: United States Institut of Peace.
- London Reimposes Direct Rule, Suspends North's Institutions. 2000. Irland Initiative Heidelberg, 11. veljače. http://www.irlandinit-hd.de/sub_themen/crisisen.htm#suspend
- Loyalists target foreign nationals' homes in Portadown. 2011. BBC, 12. srpnja. <http://www.bbc.co.uk/news/uk-northern-ireland-14128805>
- Martin, Gus. 2003. *Understanding terrorism: Challenges, Perspectives and Issues*. London – New Delhi: Sage Publications.
- Matić, Ivan. 2003. *Irska: zeleni otok*. Zagreb: Dan.
- McCaffery, Steven. 2010. Real IRA 'no threat to peace process'. *The Independent*, 26. svibnja. <http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/real-ira-no-threat-to-peace-process-1983384.html>
- McDonald, Henry. 2008. Real IRA suspect arrested in Lithuanian arms sting. *The Guardian*, 24. siječnja. <http://www.theguardian.com/uk/2008/jan/24/northernireland.uknews4>
- McDonald, Henry. 2010a. Northern Ireland republican dissidents fire shots in attempted abduction. *The Guardian*, 22. rujna. <http://www.guardian.co.uk/uk/2010/sep/22/northern-ireland-republican-dissidents-abduction>
- McDonald, Henry. 2010b. One in seven Northern Ireland nationalists sympathise with dissident terrorists. *The Guardian*, 6. listopada. <http://www.guardian.co.uk/uk/2010/oct/06/one-in-seven-nationalists-support-terrorists>
- McDonald, Henry. 2011. Real IRA admits bomb attacks on Northern Ireland banks. *The Guardian*, 25. listopada. <http://www.guardian.co.uk/uk/2011/oct/25/real-ira-admits-attacks-banks?INTCMP=ILCNETTXT3487>
- McDonald, Henry. 2012. Republican dissidents join forces to form a new IRA. *The Guardian*, 26. srpnja. <http://www.theguardian.com/uk/2012/jul/26/ira-northern-ireland-dissident-republican-groups>.
- McDonald, Henry. 2015. Irish dissident groups learning from Taliban and Isis, police officer warns. *The Guardian*, 18. siječnja. <http://www.theguardian.com/uk-news/2015/jan/18/irish-dissident-groups-ira-learning-taliban-isis-police-officer>
- McKittrick, David. 1995. IRA has not gone away, Adams warns ministers IRA has not gone away. *Independent*, 13. kolovoza. <http://www.independent.co.uk/news/ira-has-not-gone-away-adams-warns-ministers-ira-has-not-gone-away-1596152.html>
- Moloney, Ed. 2002. *A secret History of the IRA*. London: The Penguin Press.
- Moody, Theodore W. i Francis X. Martin. 2003. *Povijest Irske*. Zagreb: Grapa.

- Morrison, John. 2011. Why do People Become Dissident Irish Republicans? U: *Dissident Irish Republicanism*, ur. P. M. Currie i Max Taylor. New York – London: Continuum. Str. 17–42.
- Nalton, John, Gilbert Ramsey i Max Taylor. 2011. Radicalization and Internet Propaganda by Dissident Republican Groups in Northern Ireland since 2008. U: *Dissident Irish Republicanism*, ur. P. M. Currie i Max Taylor. New York – London: Continuum. Str. 119–142.
- Number of Persons Arrested Under Section 41 of the Terrorism Act and Subsequently Charged (wef 19/02/01), 2001 – 29 February 2012. PSNI. http://www.psni.police.uk/persons_arrested_and_charged_cy.pdf
- Paramilitary Groups in Northern Ireland, 19 October 2015. https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/469548/Paramilitary_Groups_in_Northern_Ireland_-_20_Oct_2015.pdf
- Persons Injured as a Result of the Security Situation in Northern Ireland 1968 – 29 February 2012. PSNI. http://www.psni.police.uk/persons_injured_cy.pdf
- Police (Northern Ireland) Bill, 27. lipnja 2000. <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm199900/cmstand/b/st000627/pm/pt2/00627s04.htm>
- Police Recorded Security Situation Statistics 2010/2011. 2011. PSNI. http://www.psni.police.uk/security_stats_new_format_201011.pdf
- Police Recorded Security Situation Statistics 2013/2014. 2014. PSNI. http://www.psni.police.uk/annual_security_situation_statistics_report_2013-14.pdf
- Real IRA threatens to kill more PSNI officers. 2011. RTE News, 26. travnja. <http://www.rte.ie/news/2011/0425/300274-rira/>
- Rockets, mortars, AK47s – IRA dissidents' deadly weapons haul seized by police. 2016. *Belfast Telegraph*, 6. siječnja. <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/northern-ireland/rockets-mortars-ak47s-ira-dissidents-deadly-weapons-haul-seized-by-police-34341184.html>
- Rolston, Bill. 2004. Otpor i teror: pouke iz Irske. U: *Antologija neslaganja: onkraj 11. rujna*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk. Str. 95–102.
- Rowan, Brian. 2004. *The Armed Peace: Life and Death after the Ceasefires*. Edinburgh – London: Mainstream publishing.
- Rutherford, Adrian. 2011a. WikiLeaks: Sinn Féin deeply alarmed by Martin McGuinness death threat. *Belfast Telegraph*, 4. lipnja. <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/northern-ireland/wikileaks-sinn-fein-deeply-alarmed-by-martin-mcguinness-death-threat-28622835.html>
- Rutherford, Adrian. 2011b. IRA retained active global support. *Independent*, 4. lipnja. <http://www.independent.ie/irish-news/ira-retained-active-global-support-26739398.html>
- Statement by the Secretary of State Peter Mandelson to the House of Commons on the Patten Report, 19 January 2000. <http://cain.ulst.ac.uk/issues/police/patten/pm19100.htm>
- Sukob katolika i protestanata u Belfastu. 2011. *Jutarnji list*, 22. lipnja. <http://www.jutarnji.hr/sukob-katolika-i-protestanata-u-belfastu/954815/?foto=2>

- Support for Real IRA may be limited to bored youths. 2009. *Taipei Times*, 11. ožujka. <http://www.taipetimes.com/News/world/archives/2009/03/11/2003438137>
- Sutton Index of Deaths. 2015. CAIN. <http://cain.ulst.ac.uk/sutton/index.html>
- Šajn, Nikolina. 2011. Lojalisti napali katoličke kuće, a IRA zapucala. *Jutarnji list*, 24–25. lipnja.
- Taylor, Max. 2011. Introduction. U: *Dissident Irish Republicanism*, ur. P. M. Currie i Max Taylor. New York – London: Continuum. Str. 1–16.
- Taylor, Peter. 2011. *Talking to the terrorists: A personal journey from the IRA to Al Qaeda*. London: Harper Press.
- Threat levels, Security Service MI5. <https://www.mi5.gov.uk/threat-levels> (30. 8. 2015.).
- Timeline of dissident republican activity. 2015. BBC, 14. siječnja. <http://www.bbc.co.uk/news/uk-northern-ireland-10866072>
- Tonge, Jon. 2011. An Enduring Tradition or the Last Gasp of Physical Force Republicanism? 'Dissident' Republican Violence in Northern Ireland. U: *Dissident Irish Republicanism*, ur. P. M. Currie i Max Taylor. New York – London: Continuum. Str. 97–118.
- Twenty-fifth Report of Independent Monitoring Commission*. 2010. <http://cain.ulst.ac.uk/issues/politics/docs/imc/imc041110.pdf>
- Twenty-Second Report of the Independent Monitoring Commission*. 2009. <http://cain.ulst.ac.uk/issues/politics/docs/imc/imc041109.pdf>
- Watt, Nicholas. 2000. Irish buy last chance for IRA. *The Guardian*, 4. veljače. <http://www.theguardian.com/uk/2000/feb/04/northernireland.nicholaswatt1>
- 'We will defend our community': RAAD. 2011. *Derry Journal*, 13. srpnja. http://www.derryjournal.com/news/local/we_will_defend_our_community_raad_1_2856060
- Wilkinson, Paul. 2002. *Terorizam protiv demokracije: odgovor liberalne države*. Zagreb: Golden marketing.
- Wolff, Stefan. 2006. *Ethnic conflict: A global perspective*. New York: Oxford University Press.
- Workforce Composition Figures, PSNI, 16. veljače 2015. http://www.psni.police.uk/index/updates/updates_statistics/updates_workforce_composition_figures.htm

DISARMAMENT OF THE IRA AND THE INTENSIFICATION OF THE DISSIDENT REPUBLICANS' ACTIVITIES (2005-2015)

Blanka Matković

SUMMARY

Despite on-going peace process efforts, which have achieved some progress towards normalization of the situation in Northern Ireland, and disarming of the Provisional IRA conducted in 2005, this region still lives in constant danger of terrorist attacks. Operations of the IRA's breakaway wings have been intensified after 2007, and despite the Irish National Liberation Army's termination of the armed struggle in October 2009, the Real IRA (RIRA) and Continuity IRA (CIRA) do not yet show an intention to lay down their arms. Moreover, there are indications that the Real IRA established contacts with al-Qaeda cells in the UK, and that former members of the Provisional IRA joined the dissidents. Particular concern is the public opinion polls which suggest that dissidents enjoy greater support within the Catholic community than previously assumed. Moreover, in July 2012 the dissidents announced unification into a new organization called the "New IRA". In early 2015 a representative of Northern Ireland Police Bill Kerr announced that dissident groups are planning new attacks on the territory of the United Kingdom on the eve of elections and the centennial celebration of the Easter Uprising. The available data on dissident activities between 2012 and 2015 can not give a definitive answer about the future of a dissident movement. The fact is that the dissidents are "here", but if they will still be here after 2016 remains to be seen.

Key words: Northern Ireland, terrorism, peace process, dissidents, PIRA, RIRA, CIRA, INLA.